

Høringsinnspill fra Sanitetskvinnene om ny helseberedskapslov

Sanitetskvinnene er Norges største kvinneorganisasjon med 45 200 medlemmer og 550 lokalforeninger over hele landet. Vi eier og driver et stort antall ideelle virksomheter i spennet fra store sykehus som leverer til spesialisthelsetjenesten til kommunale omsorgsboliger. Vi er også en stor nasjonal beredskapsorganisasjon med mer enn 6000 beredskapsfrivillige.

Våre frivillige rykker ut ved kriser og driver forebyggende beredskapsarbeid. Vi samarbeider med 160 kommuner, og har plass i kommunale beredskapsråd og fylkesberedskapsråd. I tillegg har vi nasjonale samarbeidsavtaler med Helsedirektoratet, DSB og Politidirektoratet. Sanitetskvinnene har også et engasjement i Heimevernet, med representanter i både Landsrådet og alle 11 distriktsråd. Mange av våre beredskapsfrivillige har helsefaglig bakgrunn.

Sanitetskvinnene takker for muligheten til å komme med høringssvar til ny helseberedskapsloven. Pandemien og en urolig verdenssituasjon viser tydelig behovet for en oppdatert helseberedskapslov.

Frivillighetens rolle i helseberedskapen

Frivillig sektor har i dag en viktig rolle i totalberedskapen, noe som er understreket i både regjeringens totalberedskapsmelding og flere Stortingsvedtak som også vises til i høringsnotatet.

Helseberedskapens formål er å verne befolkningens liv og helse, og sørge for medisinsk behandling, pleie og omsorg til berørte personer i krise og krig. Samtidig vet vi fra helsepersonellkommisjonen og perspektivmeldingen at det er og vil bli et stort press på helsetjenestene og at personellmangel blir et problem. Frivillige organisasjoner er viktige aktører for å avlaste og understøtte den offentlige helsetjenesten.

Våre frivillige kan bidra med en rekke oppgaver, vi har stort nettverk og er i mange lokalsamfunn, med solid lokalkunnskap. Ofte kan vi nå ut til grupper det offentlige sliter med å nå ut til. Vi nyter høy tillit i befolkningen og kan bidra til å spre viktig informasjon.

Sanitetskvinnene støtter at forskriften som omhandler frivillige revideres. Da må det framkomme tydelig hvilken rolle frivillige helseberedskapsorganisasjoner kan ha i forhold til helsetjenesten, og spesielt kommunehelsetjenesten. Det er naturlig at inkludering i planverk og øvelser inngår ved en revisjon. I mange kommuner har vi gode samarbeidsavtaler, deltar i øvelser og det er tydelig hvordan våre frivillige skal bidra i en eventuell krise, men det gjelder ikke over alt. Gode forskrifter og lovverk er et bidrag som kan tydeliggjøre og styrke samarbeidet med frivillig sektor. Vi ber også

departementet vurdere å lovfeste noen av de viktigste punktene som omhandler frivilligheten, spesielt med tanke på å sikre inkludering.

Helseberedskapsloven omfatter mange av våre frivillige som er utdannet helsepersonell. Vi etterlyser at det presiseres bedre når vi må forventes å gi avkall på våre ressurser, og hvordan dette skal reguleres. Under behandlingen av totalberedskapsmeldingen vedtok Stortinget enstemmig at det skal gjøres en kartlegging av de frivillige beredskapsressursene. Vi mener denne kartleggingen må sees i sammenheng med øvrige sivile beredskapsressurser, og at lovverket, feks. i forskrifts form, må tydeliggjøre hvor en ressurs skal prioriteres for å unngå samtidighetskonflikter.

Høringsnotatet presiserer at dagens lovtekst ikke er til hinder for mobilisering av ekstrapersonell (medhjelpere) i helsekriser. Vi er glade for denne tydeliggjøringen. Våre frivillige vil kunne fungere som medhjelpere til helsepersonell i flere situasjoner. Vår erfaring er imidlertid at dette er et begrep som er lite i bruk, og at det er lav kjennskap til at loven åpner for denne muligheten. Vi ber om at det i større grad gjøres kjent for helsetjenestene at og hvordan bruk av medhjelpere kan være et riktig alternativ.

I dag finnes det ingen tilskuddsordninger for frivillig helseberedskap slik det finnes for annen frivillig beredskap. Selv om det ikke er tema for høringen, vil vi understreke at frivillighetens bidrag i helseberedskapen henger sammen med ressursene. En tilskuddsordning vil styrke den frivillige helseberedskapen.

Lovfesting av alle beredskapsprinsippene

I dagens helseberedskapslov er det ansvarsprinsippet som er tydelig gjennomgående i lovverket. Dette videreføres i forslaget til ny lov, og som høringsnotatet sier er de tre andre beredskapsprinsippene hjemlet i samfunnssikkerhetsinstruksen.

Sanitetskvinnene mener det er riktig å også lovfeste de andre prinsippene.

Nærhetsprinsippet er viktig for frivillige organisasjoner som vår, som er organisert i lokalforeninger og lokale omsorgsberedskapsgrupper. Vi er avhengige av at det lokale samarbeidet fungerer og et fungerende nærhetsprinsipp muliggjør god nytte av lokale ressurser.

Både 22.-julikommisjonen og koronakommisjonen slo fast at manglende samordning var et problem i krisehåndteringen. Sanitetskvinnene mener det er viktig å styrke samordningen mellom ulike etater, mellom frivillighet, næringsliv og offentlig sektor. Vi mener en lovfesting av samordningsprinsippet kan bidra til dette.

Øvrige bemerkninger

Sanitetskvinnene støtter at loven får et bredere og tydeligere formål. Fordi vi ikke fullt ut kjenner fremtidens kriser, er det særlig viktig i beredskapsarbeid at lovverket gir tilstrekkelig fleksibilitet for å håndtere situasjoner som utvikler seg raskt og utenfor etablerte scenarier. Sanitetskvinnene støtter også at fullmakt må gis av kongen i statsråd, noe vi mener styrker den demokratiske forankringen.

Sanitetskvinnen støtter at barns beste vektlegges tydeligere. Under pandemien ble det gjort en rekke inngripende tiltak i barn og unges liv. Erfaringene i ettertid har vist oss at hensyn til barn og unge kanskje ikke ble tilstrekkelig ivaretatt. Vi leser av høringsnotatet at dette er avveininger som må gjøres opp mot andre hensyn, men støtter at hensyn til barnets beste presiseres i lovteksten som foreslått.

I kapittel 24 omtales medienes informasjonsplikt. Sanitetskvinnene støtter en slik plikt, og vil understreke viktigheten av at informasjon gis på ulike språk, er i klartekst og tilpasset mennesker med funksjonsvariasjoner. Hybride trusler og desinformasjon er en del av dagens trusselbilde, og i kriser kan det være aktører som ønsker å svekke tilliten til myndighetenes håndtering og kunnskapsgrunnlaget. Derfor er det særlig viktig at informasjon når ut.

Vennlig hilsen

Kari Helene Partapuoli
Generalsekretær